

Vasaras
namiņš

MONIKA
ZĪLE

Tase ar
hibiska ziedu

821.174-31

Zi 470

Vitas Lēnertes vāka dizains

Vāka noformējumā izmantoti attēli no www.AdobeStock.com.

Monika Zīle

VASARAS NAMIŅŠ. TASE AR HIBISKA ZIEDU

Apgāda vadītāja *Vija Kilbloka*

Projekta vadītāja *Bārbala Simsons*

Mākslinieciskā redaktore *Inguna Kļava Švanka*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA, K. Valdemāra ielā 6,

Rīgā, LV-1010. Red. nr. L-4477.

Booksfactory

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā.

© Monika Zīle, 1998, 1999

© Izdevums, mākslinieciskais noformējums, Apgāds Zvaigzne ABC, 2024

ISBN 978-9934-32-462-8

Vasaras
namiņš

1

Par laimi Cēsu iela šajā svētdienas pievakares stundā ir gluži tukša, un slaidais stāvs baltajā mētelī labi izšķirams starp retajiem gājējiem. Tomēr sieviete soļo strauji, un atātālums starp mums nemazinās, kaut arī es skrienu. Aiz stūra atrodas pilsētas transporta pietura. Ja viņa tur nokļūs pirmā... Diemžēl tieši šādos gadījumos pasažieru pārvadātāji mēdz teicami ievērot kustības sarakstu. Skriedama ar acs kaktiņu turpat ietves malā pamanu ļoti labi pazīstamu auto, taču brīnīties nav laika. Citā reizē noteikti apstātos, bet tagad man pavisam cits mērķis. Taču Māris ir mani ieraudzījis un šo steigu tūdaļ – pilnīgi pamatoti! – sasaista ar savu personu. Pēc mirkļa jūtu ap labo delmu sažņaudzāmies pazīstamu, stingru pirkstu tvērienu un auļus nākas no mainīt pret soli.

– Kurp tu tādiem lēkšiem tagad drāzies, Konij? Pilnīgi zeme dimd. Saucu, saucu... Kas noticis, cielaviņ? – Māris bilst pārmetoši, satraukti un pat tēvišķi. Vai tikai viņam nav ienācis prātā, ka aiz dūsmām, greizsirdības un citiem tamlīdzīgiem iemesliem tagad skrienu sličināties?

– Laid! Parunāsim vēlāk. – Mēģinu atbrīvot roku.

– Konstanc, lūdzu, nedramatizē notikumus. Es visu tev tūlīt paskaidrošu... Kāpēc tu smīni? Galu galā tas ir aizvainojoši, ka viens cilvēks par otru izdara secinājumus uz maldīgu pieņēmumu pamata, – Māris pieglaimīgi bubina.

Viņš ir divas galvas par mani garāks, un ar šādu elkonī iekārtu bremzi paskriet vairs nav ko domāt. Tas, ko Māris

noturēja par vīpsnu manās lūpās, īstenībā ir vilšanās un apjēgta zaudējuma vaibsts – baltā mēteļa stūris kā atsveicinoties pēdējo reizi noplīvo dzestrajā pavasara vējā, un tajā pašā brīdī dzirdu pieturā sēcoši nobremzējam trolejbusu. Divas nākamās skaņas ir durvju vaļā un ciet vēršanās trokšņi.

– Viss, – es saku, gandrīz raudādama. – Nekā...

– Konij, tu ļausi reiz normāli izstāstīt? Nu, nedomā, lūdzu, ka nez kur maisījos augu nakti... Vakar, mammu apciemojis, nolēmu ieskriet Bergos pie viena studiju biedra, Jančuks, – tu esi viņu redzējusi mūsu kursa tikšanās ballē – un tad...

Kamēr viņš norij siekalas un ievēl elpu, es turpinu teikumu:

– ...un tad tevi noķēra indiāņi, atņēma mobilo tālruni, ieslodzīja Brīvdabas muzeja Latgales sētā, kur, protams, nav mūsdienīgu sakaru. Jā, kā tu pamanījies izkļūt ārā? O, nešaubos, tas bija īsts varoņdarbs. Paaudzēs daudzinašams un aprakstāms kā teika par Lāčplēsi.

– Kas ir, Konij? – Māris satver manus plecus un viegli pakrata. – Ar tevi taču nav iespējams normāli parunāt.

No malas mēs izskatāmies pēc ecēties raduša pāriša, kurš uz ielas inteligēnti noskaidro savas mazās domstarpības. Tas nav tālu no īstenības, patiešām...

Man ir divdesmit astoņi gadi, Mārim trīsdesmit četri. Mūsu kopdzīve, tādu dēvē arī par civillaulību, ilgst precīzi astoņpadsmit mēnešus un vienu nedēļu. Es uzmanu šo attiecību grāmatvedību tāpēc, ka sieviete, ar kuru viņš bija kopā pirms manis, apgalvoja:

– Gan arī Konstance to ilgāk par pusgadu neizturēs.

Atvēlētais termiņš tātad trīskāršojies. Pusotrs gads, salīdzinot ar mūžību, protams, ir nieki. Taču, ņemot vērā Māra rakstura īpatnības, jebkurš laika sprādis der par nopietna rūdījuma mērauklu. Tas, ko minēja viņa iepriekšējā draudzene, ir Māra neizdeldējamā tieksme melot. Agrāk

nezināju, ka pastāv tādi cilvēki, kuru būtība slēpjas nebeidzamu izdomājumu mudžeklī. Viņa brālis Jurgis mēdz teikt:

– Ja Māris apgalvo, ka rīt svētdiena, tas vēl obligāti jāpārbauda.

Tik traki jau tomēr nav. Jo Māra iztēle spilgti saplaukst tikai brīvsoļu gadījumos. Mēs gan esam vienojušies, ka paturam katrs savu atsevišķo neatkarību un tāpēc viņam nav jāiesniedz man atskaites par visām gaitām. Tomēr kopdzīves fakts tādu pienākumu it kā uzliek, un šī skaļi nepārrunātā divdomība Mārim ir smaga nasta, no kuras viņš izvairās ar sacerējumu palīdzību: ārpus mājas pavadītais laiks viņa mutē dažreiz izvēršas par dramatisku notikumu virkni, kas nedarītu kaunu spilgtiem piedzīvojumu filmu scenārijiem. Kaut kādi dīvaini apziņas šķēršļi traucē Mārim atzīties, ka nakts pagājusi pie bridža galda kopā ar šīs kāršu spēles fanātiķiem. Labāk viņš izdomās absolūti neticamas sakritības, mazas katastrofas bez letāliem iznākumiem, autoavārijas, dabas stihijas noteiktu izmēru laukumos un dīvainus, kuru prasībām bez ierunām pakļaujoties, bijis jādodas neapbrēķināmos ceļos. Atsevišķas šo stāstu epizodes parasti slikti sasiemas kopā, un man ir aizdomas, ka Māris lielumu sacer izklāsta gaitā, tāpēc sākumā iezīmētā tīri vienkāršā sižeta skelets viņam pašam par brīnumu tiek strauji izrotāts ar vizuāliem un zvaniņiem.

– Sava brāļa mutisko daiļradi es ieteiktu klasificēt divās daļās. Pirmā būtu dabiskie un sadzīvē diemžēl neizbēgami meli, otrā – dulnās fantāzijas, – tā Māra izdomājumus komentē Jurgis.

Katru viņa minēto lielo grupu iespējams vēl sašķelt daudzās mazākās. Bet patlaban es šo tēmu negrāso attīstīt.

– Bet ko tu pats, lūdzu, šeit dari? – nolemju pavaicāt. Lai gan atbilde uz jautājumu patlaban nav svarīga, taču bez jau ierastajām izskaidrošanās formalitātēm mēs netiksim tālāk.

– Es?! – Māris it kā apmulst. Lai nākamajā mirklī aizvai-
nota bruņinieka lepnībā cirstu augšā zodu. – Es, piemēram,
nupat... Biju apstājies un zvanīju uz mājām. Tev, protams.

Nav izslēgts, ka dzirdu baltu patiesību. Kaut arī mūsu
mitekļis atrodas tepat aiz stūra mazajā Debessbraukšanas
ieliņā un loģiskāk būtu bijis zvanīt pie dzīvokļa durvīm. Bet
Māris palaikam pēc bezvēsts prombūtnē pavadītas nakts
vispirms iztālēm grib pārliecināties, kādas debesis klājas
pāri viņa atgriešanās takai – tumši samilzušas vai spulgo
gluži gaišas ...

– Klausies, – saku lēnām, – tu man iztraucēji kaut ko ļoti
svarīgu. Pirms dažām minūtēm pa šo pašu ielu redzēju aiz-
ejam Beatrisi. Būtu viņu panākusi, ja kāds tips nebūtu iemai-
sījies.

– Kādu vēl Beatrisi? – Viņa zaļganpelēkās acis satumst –
tā notiek vienmēr, kad Māris mulst.

– Tu taču netaisies apgalvot, ka...

– Jā, es viņu te redzēju. Turklāt, būdama pie pilna
prāta un skaidras saprašanas.

– To es neapšaubu, bet... Konstanc, cielaviņ! Tā atkal
bija kārtējā sieviete, kura pa gabalu tev izskatījās pēc Beat-
rises. Jo cits variants taču nav iespējams, un vienreiz, nu-
dien, derētu par to mitēties...

Atkal! – Mārim ir pamats tā sacīt, jo šī nu būtu kāda
piektā reize pusgada laikā. Tik daudz jau pagājis kopš tās
dienas uz rudens un ziemas pārmijas sliekšņa, kad urnu ar
manas māsīcas pišļiem, stīgu kvartetam smeldzīgi spēlējot,
Rīgas Meža kapos noglabāja zem tādiem gadījumiem spe-
ciāli audzētu velēnu paklāja. Jau pēc nedēļas tur stāvēja arī
no sarkana granīta darināts piemineklis, un, gadu skaitļus
savstarpēji atņemot, ikviens varēja pārliecināties, ka šo pa-
sauli traģiski pametusi sieviete, kurai drīz būtu jāsvin tikai
trīsdesmitā jubileja.

– Tiešām žēl, ka nepaspēji ielūkoties tās dāmas sejā, –
Māris jau pielaidīgāk turpina. – Tad tev nevajadzētu atkal
mocīties ar mistiskām teorijām.

Atkal... Nuja. Biju taču arī gatava zvērēt, ka esmu manījusi Beatrisi viņas bērnu dienā. Un nekur citur kā pavadītāju kuplajā pulkā. Toreiz tādā kā apmātībā spraucos uz to pusi cauri pūlim, nomīdama kājas citiem, klupdama pati un turēdama acīs zem sūnu zaļas dabiska zīda šalles paslēptās tumšās cirtas. Beatrises iecienītā galvassega un viņas pazīstamā frizūra! Viss notiekošais bija sāpīgi nereāls, jutu galvā samilstam skurbu vieglumu, gluži kā pirms lidojuma sapnī, un mutē jau gatavu gavilējošu saucienu:

“ Patiesībā viņa taču ir dzīva, lūk!”

Mūs šķīra tikai daži soļi, kad šķietami pazīstamā sievietē pagrieza muguru un lēnītēm devās projām no bērnieku pulka, pievelkot kreiso kāju un zvalstot stipri apaļos gurnus. Ar to pašu zuda jelkāda līdzība īstajai Beatrisei, un, aplauzīto ziedu pušķi krūtīm piespiedusi, es atreibusi atgriezoz pie aizgājējai pašu tuvāko pavadītāju pulciņa, izpelnoties dažu nosodošu skatienu.

– Konij, es saprotu. Jūs ar Beatrisi bijāt ļoti tuvas, – Māris sirsnīgi saka. – Taču visam ir robežas, ciela viņ... Nu, labi. Punkts! Ko teiksi par ierosinājumu tagad pasēdēt kādā bāriņā? Mēs abi to jau sen esam pelnījuši.

– Īpaši jau nu dažs labs, – man gribas viņam iedzelt. Taču neko vairāk neatļaujos aiz pateicības, ka šobrīd neesmu viena pati. – Zini ko?... Varbūt pie reizes paskriesim garām Roberta villai?

– Ko nozīmē – pie reizes?

Atsevišķos gadījumos Māris ir loģikas piekritējs, attaisnojot savu piederību medicīnai, kur nav vietas aptuvenībai un miglainam vispārinājumam. Taču konkrētajā gadījumā viņš pauž nepatiku pret Beatrises atraitni. Jūtas, šķiet, ir abpusējas, un to iztīrājumaam es vēl pieskaršos.

– Nu, domāju tā: ja necerētā kārtā esam gadījušies abi kopā un tepat blakus dīžājas degvielas auzu labi paēdis rumaks... Ince ļoti priecāsies.

Manas krustmeitas pieminēšana Māra savilkto uzacu svītru nedaudz izlīdzina. Viņam patīk bērni.

– Tu taču nestāstīsi mazajai princesītei par savu šodienas vīziju? – Māris bažīgi ieminas, kad esam laimīgi pārvēlušies haotiskajam, neregulētajam krustojumam ar Tallinas ielu. – Manuprāt, jūsu dzimtā visiem pārāk dzīva iztēle.

Tas ir akmens manā dārzā. Māris un Jurgis, mantojot savas mātes profesiju, strādā par zobārstiem. Nav taisnīgi apgalvot, ka citus amatus šī ģimene nievātu, taču uz filologiem viņi noraugās tajā labsirdīgajā augstprātībā, kādā no pieredzes pļedestāla lielie vērtē bērņus. Pamatu dziļākai interesei par dzimto leksiku un fonētiku un tieksmi uz galīgi netautiskiem meitu vārdiem droši vien ielika mana vecāmāte Silvestrīne, iegūstot latviešu valodas un literatūras skolotājas diplomu. Pa šo pašu taciņu viņa aizsūtīja abas meitas. Negribu iebilst, ka tieši asinīs iestrādātā zināmā inerce mani izveidoja par daiļliteratūras izdevniecības redaktori, taču neesmu sevi pieķērusi iekārojam kādu citu darbības telpu.

– Nopirksim Incei ziedīņus, – saku.

– Kādēļ bērņs jāsauc kaķiski? – Māris sabožas. – Vai Inese nav mīļš, izteiksmīgs un normāls vārds?

Kad Beatrise bija vēl dzīva, viņš tai reiz noprasīja: kurš ierosināja meiteni kristīt par Inesi? – un kļuva kluss no brīnumiem. Jo māsīca nosauca mani. Vēlāk Māris smiedamies teica, ka esmu drosmīgi lauzusi tradīciju, kura noder mēles muskuļu elastības vingrinājumiem, mūsu dzimtas sieviešu vārdus izrunājot: manu mammu vecāmāte Silvestrīne nosauca par Emeretijanu, aiz viņas pasaulē nāca Apolonija. Šo cēlo rindu tālāk turpinu es un Beatrise ar savu vecāko māsu Fionu.

– Apstājies, lūdzu. Aizvedīsim Incei gaiļpiešus. – Parāustu Māri aiz piedurknes, ieraudzījusi pie pareizticīgo katedrāles sienas vējā drebināmies nošņurkušu sieveli ar dzelteniem gaiļpiešiem pilnu plastmasas spainīti.

– Še, izpērc bodi tukšu! – Viņš azartiski izrauj no pusmēteļa kabatas pieclatnieku. – Ņem visus, tas būs cēli.

2

Lai kādi arī būtu Māra trūkumi, lielā mērā tos atsver viņa sirsnība un humors – nekad ļauns, bet dziļdomīgs un daudznozīmīgs gan. Tāpēc pie aristokrātiskā nama Priežuciēmā apstājamies kā divi gani, kuri atgriežas no pavasara pļāvām... Gandrīz visi dzeltenie ziedi ļengani noļukuši un atgādina pagībušus cāļus ar slābaniem kakliem. Īsts cieņas apliecinājums jaunbagātņiekam, kura viesistabā vāzēs vienmēr ir orhidejas vai cits izsmalcināts daiļums! Protams, mūsu ubadzīgi nevīžīgajā slotā paslēpts izaicinājums, tāpēc Māris gluži vai staro. Kā puika, kuram izdevies pastrādāt palaidnību, veikli izbēgt no soda un vēl gūt iespēju izsmieties par notiekošo.

Roberta Freimaņa nams šajā apvidū, kur sevi izsaka plašas materiālās iespējas, nav ne pats lielākais, ne ārēji krāšņākais. Celtnei piemīt atturīgs aristokrātiskums, ar ko tā it kā norobežojas no visapkārt ņudzošo kolonnu, tornišu, dolomīta arku un pavisam bezgaumīgu rotājumu pārpilnības. Kad Roberts strauji iegāja lielajā biznesā un ģimenei parādījās brīvi līdzekļi, Beatrise atrada un nolūkoja šo māju, tolaik vēl nepabeigtu. Atceros, kā mēs abas šurp atbraucām stindzinošā novembra rītā un ilgi snaikestijāmies ap stieplu žogu. Vārtiņi no iekšpuses bija aiztaisīti ar priekšskarmo atslēgu, taču apjūmtajā dēļu, ķieģeļu, betona pārsedžu, grants un dražu čupu ieskautajā būvē kāds atradās: kūpēja skurstenis, un vienā logā spīdēja blāva elektriskā gaisma.

– Droši vien tur mitinās sargs, kurina mūrīti un čuč, – es teicu. – Vajadzēja braukt pa dienas vidu, varbūt tad satīktu kādu normālu cilvēku. Arī kliegt nav jēgas. Tas iekšā noteikti puskurls.

Tas bija tikai pieņēmums. Lai gan draugi mani raksturo kā optimisti, pati zinu, ka, sastopoties ar šķērsli, mēdzu pārvērtēt tā lielumu: skaļi izsaku attiecīgus secinājumus un

prognozēju atkāpšanās iespējas. Turpretī Beatrisi jebkurš kavēklis uzkurināja.

– Varbūt tas cilvēks patiešām slikti dzird, – viņa piekrita, noliecās, un, pirms es paspēju bilst vēl kaut ko, jaunbūves pagalmā ielidoja akmens, ar džinkstoņu atsidzdamies pret skārda bunduli.

Kaimiņos dažādās balsīs aizgūtnēm sāka riet suņi, taču Beatrise dabūja sviest vēl kādas trīs šķembas, kamēr atvērās mājas durvis. Mēs abas uz brīdi palikām vaļējām mutēm. Iztēlotā klibā veča nebija. Ailē stāvēja jauna sieviete augstpapēžu korpēs, gaumīgi nogrimējusies un eleganta. Viņa izrādīja ēku aši un lietišķi, vienīgi aprautajos žestos varēja nojaust ieilgušas un labi apvaldītas sāpes.

Vēlāk Roberts aizrādīja, ka Beatrisei vajadzējis pakaulēties, nevis bez ierunām piekrist prasītajai cenai. Man šķita, arī saimniece bija pārsteigta, ka nenotiek diņģēšanās. Taču es sapratu māšīcas rīcību: viņa nevēlējās lieki pazemot šo sievieti, kas, apstākļu spiesta, vīrišķīgi atvadījās no sapņa par savu skaisto māju. Beatrise vienmēr saredzēja parādību kopsakarus un atsevišķā būtību. Pats uz to nebūdam spējīgs, Freimanis droši vien tieši tāpēc dievināja sievu, kaut gan skaļi mēdza uzsvērt tikai viņas skaistumu.

Gudri ļaudis man teikuši, ka mājas dokumentu noformējums uz Beatris vārda nav saistīts ar Roberta mīlestību, bet izskaidrojams krietni piezemētāk. Darījumu pasaules ģimenēs laulātie bieži piekopj oficiālu mantas nošķiršanu, kas vīra neveiksmju gadījumā ļauj nepazaudēt gluži visu. Tomēr es pavisam neizslēdzu arī romantisko stīgu: vēl tikai manu māšīcu aplidojot, ierindas inženieris Roberts no saviem pieticīgajiem ienākumiem centās viņai uzdāvināt to, ko iedomājās izlasījis Beatris acīs – smaržas, porcelāna figūriņas no antikvariāta, Indijā ražotas bronzas vāzītes un daudzus šausmīgi bezgaumīgus niekus, par kuriem tā bija pajūsmojusi bez kādām īpašām alkām. Viņa jokoja, ka sākusi sevi stingrāk kontrolēt: nedo' Die's, balsi iekārot lielo Laimas pulksteni, zēns metīsies šo vēlmi īstenot...

Roberts bija tikai divarpus gadus jaunāks, taču Beatrise viņu atklāti dēvēja par zēnu. Gan mātišķi, gan nedaudz ironiski. Liekas, tieši tas uzkurināja Freimaņa godkāri un gribu pierādīt viņai, ka ir spējīgs uz lielām lietām.

– Kuš, cielaviņ, tagad sataisām pieklājīgus ģimjus, – Māris saka. – Tādus, kuri labi iederas Freimaņa kunga apsardzes sistēmas televizora ekrānā. Ja nu pats mājās un mūs vēro, lai viņam tiek mazs prieciņš.

Nams tiešām aprīkots ar jutīgām elektroniskām acīm, un es zinu, ka tur, iekšā, skaidri redz ikvienu, kurš vēl tikai grasās zvanīt pie vārtiņiem. Beatrise par šo tehnikas sasniegumu jūsmoja, lai gan apmeklētājus nešķiroja vēlamojos un atraidāmajos un laida iekšā pat stipri apbružātas personas. Mājas televīzija ļoti patīk Inesei, kura patlaban droši vien spiegdama nepacietīgi lēkā vestibilā ap Rutu, mudinādama guvernanti ātrāk laist iekšā krustmāti un Konijas Māri.

Viss ir tieši tā: tumsnējā sejiņa staro, lielās, melnās acis valšķīgi mirdz, bet lakādas tupelītēs ieautās kājas iet dančeniski. Vispirms Ince samīļo mani, tad iekrīt Mārim rokās un metas bužināt viņa matus. Tie ir nedaudz viļņaini, ierudi un biezi. Prasmīga meistara ik pārnedēļu piefrizēti, tiešām vedina pieskarties un ar tausti pārbaudīt šīs dabiskās galvassegas samtaino, gludo atsperīgumu.

– Pagaidi, nenorauj man skalpu jau pirmajā piegājienā. – Māris it kā vairās no sīko pirkstiņu glāsta, taču piere padevīgi noliekta un ļāvīga.

– Es zināju, ka šodien man būs ciemiņi! – bērns gaviļē. – Zināju, zināju! Es taču nemeloju? – Viņa atskatās uz Rutu un sagaida apstiprinošu galvas mājieni.

Nenosakāmā vecuma sievieti darbā pieņēma vēl Beatrise. Viņa diezgan ilgi meklēja tādu, kura spētu Inesi gan pieskatīt, gan daudzpusīgi izglītēt pirms skolas. Māsīca uzskatīja, ka pašai tas neizdosies. Viņas viedoklis bija, ka meitas agrīnā vecumā jau tāpat cenšas atdarināt mammu un

visādi tai līdzināties. Ja šajā virzienā pati māte vēl piestrādā, no bērnišķi padevīgā materiāla var iegūt gluži greizu, uz vienu pusi saļodzītu personību. Beatrise vēlējas, lai Inesīte iegūtu sapratni par pasaules plašumu un apjaustu izvēles iespējas. Rutu ieteica kāda paziņa. Pie viena brīdinot vēl neizdarīt nekādus secinājumus pēc pašas pirmās tikšanās.

– Tiešām, viņa izskatās ... īpatnēja, – Beatrise man teica. – Taču es jau noslēdzu līgumu. Lai kāds manīgais nepārķer no degunpriekšas.

Jā, Beatrise veikalā, pērkot apavu smēra tūbiņu par nepilnu latu, varēja pusstundu tērpināt pārdevēju ar kaitinošiem jautājumiem un aizdomu pilniem mājieniem, ka te par lielu naudu cenšas iesmērēt trešās šķiras pakaļdarinājumu. Viņa dažreiz mēdza tādā veidā kavēt savu un citu laiku un galu galā aiziet, neapstājoties pie kases. Taču lielus tēriņus, kas izsauc tālejošas sekas, apsvēra zibenīgi un pieņēma lēmumus bez apspriešanās pat ar vīru, kurš to visu apmaksāja.

Pēc pases Rutai bija četrdesmit septiņi gadi. No mugurpuses viņa atgādināja vīrieti, kas sodīts ar pavēli valkāt dāmu drēbes un pilda šo noteikumu, taču nav atzinis to par taisnīgu. Ruta kustējās zvalstīgi, mazliet airējoties ar elkoņiem, kā tie, kas nodarbojas ar soļošanas sportu. Jebkurš cits apģērbs, atskaitot divrindu žaketes un adītus vamžus, viņai mugurpusē uzrāvās, pie lāpstiņām stūmās kamolā un veidoja kunkuļus padusēs. Ja šis apstāklis palika neievērots, tad Rutas seja uzmanību piesaistīja katrā ziņā. Viņas vaibsti bija kāda svarīga nerva bojājuma izkropļoti un atgādināja Pikaso gleznas fragmentu. Katra acs citā līmenī, lūpu kaktiņi tāpat, bet ērgļa deguns šķita no kāda palienēts. Turklāt dabai licies interesanti šai sievietei pie dzimšanas iedot dažādas krāsas redzokļus – neaizmirstulīšzilu un tumšbrūnu.

Rutas veidolā bija kaut kas arī no bērnu fantāzijas radītiem pasaku tēlu zīmējumiem, un droši vien tāpēc Inese

bez vārda runas atbalstīja māmiņas izvēli. To, protams, diktēja mājskolotājas labā izglītība. Rutai bija apbrīnojami plašas zināšanas valodās, vēsturē, mākslā, un – pats pārsteidzošākais! – pirms divdesmit gadiem viņa diezgan ilgu laiku pasniegusi kustību elementus baleta studijā.

– Inese, ar ciemiņiem vispirms vajag sasveicināties, kā pieklājas, – Ruta aizrāda, taču bez uzstājības un pievēršas man. – Konstānces kundze, es palūgšu, lai atnes kafiju uz mazo viesistabu.

Liekas, pati lielākā dabas katastrofa nepiespiestu šo sievieti pārkāpt uzvedības etiķeti, un viņa nekad nepiemirst uzsvērt savu piederību kalpotāju kārtai. Taču dara to ar cieņu un bez nepatīkamas pazemības pieskaņas.

– Neaizmirstiet arī konjaku, – tas, protams, ir Māra ierosinājums. – Man garšo, sākot no desmit gadus izturētiem. Var būt arī armanjaks.

Zemākais, kreisais, Rutas lūpu kaktiņš viegli nodreb. Tas var nozīmēt gan smaidu, gan sašutumu par to, ka Māris nespēj izdomāt neko jaunu: ik reizi viņš šajā namā pieprasa īpaši izmeklētus dzērienus, lai pēc tam no pievilcīgajām un dārgajām pudelēm neiebaudītu ne piles. Galvenokārt aizbildinoties ar atrašanos pie stūres, taču mēdz pieminēt arī nieru un aknu slimību latīniskos nosaukumus.

Uz Māra pleca gana izšūpojusies, Inese nomurcās zemē un kļūst lietišķa.

– Jūs taču noteikti gribēsiet mazgāt rokas, – mazā ierunājas audzinātājas toņkārtā. – Nāciet, es parādīšu labierīcības.

Protams, viņai nav noslēpums, ka labi pārzinām šīs mājas plānojumu. Taču meitenei patīk spēlēt sirsnīgas nama mātes lomu, un mēs ar patiku piedalāmies izrādē. Bērns iet pa priekšu, un es kārtējo reizi secinu, ka piecgadīgā Ince mantojusi mātes augumu. Viņa atgādina miniatūru spānieti – melnīgsnēja, pareizi veidotiem, vijīgiem locekļiem, kas it kā vibrē aizturētā un neparedzamas izpausmes spriedzē.

Garie, tumšie mati sasprausti pakausī ar sprādzi. Zīdaini spīdīgās cirtas ir tik smagas, ka velk galviņu atpakaļ, liekot muguru turēt taisnu.

Vēl no Beatrisēs viņai sulīgā, mazliet kaprīzā vaibstā savilkta mutīte un apaļais zods. Sejas augšdaļa ir nedalīts Roberts Freimanis. Viņu sauc par glītu vīrieti. Pret to grūti iebilst. Taču, ja man bijusi teikšana, es krustmeitai visu dotu tikai no Beatrisēs...

Vai māšica bija ļoti skaista? Tāds jautājums uzplaiksnī ik reizi, kad šīs mājas vestibālā uz mani lūkojas pazīstama mākslinieka gleznotais viņas portrets. Droši vien, par mērauklu ņemot sieviešu daiļuma standartus, Beatrise tiem neatbilda vairākās pozīcijās. Īpaši bērnībā un pusaudzes gados, kad viņa bija klasisks neglītais pilēns – garkājains radījums ar nozāģētu zaru rēpuļiem līdzīgiem, uzsvērti lieliem locītavu mezgliem. Šis nejaukums tālākās attīstības gaitā izgludinājās un pazuda, bet līdz pilnvērtīgam gulbim tomēr pietrūka te un tur. Taču tas nevienam netraucēja māšicu uztvert kā ļoti pievilcīgu būtni, apvītu ar neuzminamiem un uzbudinošiem noslēpumiem.

Laika gaitā secināju, ka tiem ir viena kopīga atslēga – kustība. Pat aizmigusi, Beatrise nepazaudēja trauksmainību. Bet, nomodā esot, ap viņu audās ar aci nemanāmas virsmas lauks, ko veidoja pirkstu ņirboņa, acu zibšņi, muskuļu trīsas, matu viļņojums, skropstu ēnas un pa asinsvadiem pulsējošās straumes magnētiskie spēki. Liekas, Beatrisi neuztrauca, ka viņas locekļi, maņu orgāni un pat atsevišķas ķermeņa šūnas darbojas patstāvīgos, iespējams, pretrunīgos režīmos. Viņa necentās tos apvienot vai pakļaut, bet ļāva brīvu vaļu. Tieši šo prieku par kustības neierobežoto trauksmi mākslinieks bija uztvēris, tāpēc no lielā eļļas audekla mazliet ironiski un dzīvesgudri raugās būtne, kas sevī apvieno ķēkšu, augstdzimušu grāfieni, mūķeni un – nenoliedzami! – mazliet arī raganu...

Apteksne ienes kafiju, un mēs atslīgstam uz zvilņiem mazajā viesistabā. Aiz atbīdāmās sienas ir otra, krietni

plašāka telpa. Abas apvieno, nopietnu svinību gadījumos pusdienas vai kokteili servējot. Beatrisei patika rīkot viesības ar dejām, un rūpīgi koptais parkets tomēr nav spējis izsargāties no dāmu kurpīšu smailo papēžu skrāpja.

– Par jūsu vizīti es pa tālruni informēju Freimaņa kungu, taču... – bilst Ruta.

– ... un, protams, Freimaņa kungs lūdz viņu atvainot, vai ne? – mājskolotājas teikumu Māris nepieklājīgi pārtrauc.

Tas nespēj izsist Rutu no sliedēm, un viņa pabeidz rimtā mierā, skaidri izrunājot ik vārdu:

– Jā, viņš lūdz atvainot, ka nevarēs veltīt jums uzmanību, jo kopā ar partneriem no Vācijas patlaban atrodas ostā un pēc tam paredzētas lietišķas vakariņas.

Droši vien tas atbilst patiesībai. Roberts veic lielus darījumus ar naftas produktiem, metāliem un kokmateriāliem. Taču manām muguras smadzenēm ir nezin no kurienes ienākusi informācija, tādu mēdz saukt par intuīciju vai aizdomām, ka Beatrisēs atraitnis izmanto katru mazāko iespēju, lai izvairītos no satikšanās ar nelaiķes radiem.

– Bet no rīta mēs ar tēti bijām uz Jūrmalu, – ar bērna nemaldīgo nojautu Inese uztvērusi manu un Māra noskaņu un steidz Robertu attaisnot, lai gan skaļi nav pausts ne mazākais viņam veltīts nosodījums. – Ai! Mēs tur skraidījām pa smiltīm un vēlāmies no vienas augstas kāpas lejā... Tikai to nevienam nedrīkst sacīt, tādas lietas ir aizliegtas. Konij, tu saprati? – viņa pāriet uz čukstu un sazvērmieciski miedz aci.

3

Māris nokremšļojas pirms ierunāšanās, bet es strauji piespiežu kāju viņa ceļgalam. Brīdinot no neapdomīga teikuma, kas viņam jau noteikti mutē un skanētu apmēram tā: dažiem ir pieredze aizliegtu lietu darišanā un slēpšanā, jo dažs labs visu mūžu nepieķerts dara aizliegtas lietas. Māris

saprot žestu un kāšē atkal. Jau skaļāk, lai izklausītos dabiski.

Pašas novērojumi daļēji liek piekrist Māra atziņai, ka lielu kapitālu ar pilnīgi tīrām rokām ātros tempos nesakrāt. Taču mums atšķiras domas par šīs tīrības normām un robežām. Es uzskatu, ka darījumu pasaule ir kaut kas milzīgam spēļu galdam līdzīgs. Tur piesēžoties, nākas rēķināties ne tikai ar atklātu sāncensību. Tādā gadījumā – vai sitiena atvairīšanu ar pretspēlētāja uzspiestiem līdzekļiem var saukt par negodīgu gājienu un nosodīt?

Lai gan tīri cilvēciskā plāksnē Roberts nebauda manas simpātijas, patiesības labad ir jāteic, ka šim vīrietim piemīt lokans prāts un tālredzība. Arī veiksmes eņģelis viņu nav aizmirsis. Freimanis iesāka no mazumiņa, uzpērkot Latgales nomalēs cirstus alkšņus. Ar paša lielu darbu, prasmi mācīties no kļūdām un veikli savā labā izmantojot apstākļu sakritības, īsā laikā kļuva par vērā ņemamu papīrmalkas tirgotāju. Nu, runā visādi. Taču es izvairos piebalsot tiem, kas Robertu apvairo dienesta stāvokļa savtīgā izmantošanā. Jā, tiešām, biznesa pirmsākumos Freimanis vēl strādāja valsts iestādē, kur dalīja atļaujas un noteica aizliegumus. Bet, ja Roberts nebūtu izmantojis šīs situācijas dotās priekšrocības, tie paši kritiķi šodien, nav izslēgts, Freimani saukātu par stulbeni... Tomēr vajadzēja aiziet bojā viņa sievai, lai netieši apstiprinātos arī kāds cits nepievilcīgs moments, kuru pats agrāk bija strikti noliedzis.

Pirmā informācija par satiksmes negadījumu bija mazvārdīga. Vien tik daudz, ka uz Jūrmalas šosejas avarējis pazīstama uzņēmēja Roberta F. dzīvesbiedres vadīts auto, kurā atradās vēl viens pasažieris, kāds Vadims Z., un abi gājuši bojā. Taču šī ziņa nepalika vienīgā. Tā pletās plašumā. Vispirms papildinājās ar faktu, ka sasistajā mašīnā policija atradusi diezgan prāvu naudas summu. Precīzu ciparu prese neminēja, droši vien tāpēc Baumās tas pārņiedza vairākus tūkstošus, bet vēlāk pat desmitus tūk-

stošu. Pie notikuma nepārtraukti atgriezoties, reportieru ziņām vairākās avīzēs parādījās piebilde: pilnīgi iespējams, ka naudas bijis krietni vairāk, taču lauvas tiesu kāds pievācis vēl pirms kārtības sargu un ātrās palīdzības ierašanās. Policija nenoliedza, ka par avāriju piezvanījis nenoskaidrots krieviski ar akcentu runājošs vīrietis. Kas viņš bija – nejaušs liecinieks vai bojāgājušajiem tuvs cilvēks?...

Tas pavēra ceļu neierobežotām fantāzijām, ko diezgan ātri izrotāja negadījuma precizējums – reizē ar Beatrisi Freimani no dzīves aizgājušais vīrietis pusi sava negarā mūža bijis saistīts ar kriminālo vidi. Pēdējā laikā gan viņš strādājis ar nekustamā īpašuma darījumiem saistītā uzņēmumā un pret likumu izturējies godbijīgi, tomēr kāds īpaši urķīgs žurnālists uzraka nenoliedzamu saikni ar ēnu biznesu. Nu radās pamats uzdot jautājumu: ar kādiem cilvēkiem kopā darbojas Roberts Freimanis un kādu īsti naudu viņš groza?

Man par šo lietu jau bija savs viedoklis. Taču, Beatrisē nāves satriektai, ne īpaši sāpēja nepārbaudītu pieņēmumu birums. Toties kļiedzu balsī, izlasījusi publicēto ekspertīzes slēdzienu, kurš apgalvoja: gan Freimaņa sieva, gan līdzbraucējs atradušies diezgan stiprā alkohola reibumā. Mana māsiņa taču tikai ļoti svinīgos gadījumos iemalkoja kādu uzpirksteni sausā, baltā vīnā! Viņai bija alerģija pret spirtotajiem dzērieniem. Tie Beatrisei izsauca vispirms acu asarošanu un šķavas, bet pēc brīža balsenes tūsku. Pārāk nopietni liegumi, lai pieaugusi sieviete pēkšņi atkāptos no principiem.

– Mums ir jāpanāk šīs informācijas atsaukums! Tā ir Beatrisē labā vārda nomelnošana. – Es biju gatava cīnīties un dusmojos, ka negūstu Roberta atbalstu.

Viņš sacīja, ka demokrātiskā valstī brīva prese drīkst rakstīt visu, kas tikai ienāk prātā, un nav vērts mesties krūtīs ceturtajai varai. Jo katru sev veltītu iebildi tā uzņem kā Dieva dāvanu, kura dod vielu jauniem, trekni drukātiem un

sensāciju kāros pievilinošiem virsrakstiem. Vārdu sakot, Roberts atsacījās piedalīties. Uz Beatrisēs vecāko māsu necerēju. Protams, man ir nācies karot arī vienai. Taču šī nebija īstā reize, kad pierādīt mūsu dzimtas sarežģītā asiņu sajaukuma buķeti, ko mēdz saukt par raksturu. Tieši tādiem vārdiem Māris atrunāja no stingrākas iestāšanās par minētā fakta atsaukumu, piebilstot, ka mana rosīšanās uzjundītu jaunu slāni pamazām piekļūstošajai interesei par notikumu uz Jūrmalas šosejas.

Jā, pirms kremēšanas atsegtajā zārkā es redzēju guļam Beatrisi. Skaistu, mierīgu un dīvaini svinīgu. Taču man likās, tā nav tik labi pazīstamā māsīca, jo ap šo te nebija Beatrisei raksturīgās kustības sajūtas. Nav izslēgts, ka tā pamet cilvēku kopā ar dvēseli, ja gribas izteikties sentimentālāk, vai arī zūd reizē ar ķermeņa bioķīmisko reakciju pārtrūkšanu – ja runā lietišķi. Tomēr ekspertīzē apliecinātais stiprā reibuma apstākļi, kam neticēju ne brīdi, traucēja līdz galam atzīt visu notikušo. Un jau bērēs mana galva neviļus snaikstījās, lūkojoties pēc īstās Beatrisēs, kamēr acis pakalpīgi atrada viņas šķietamo līdzinieci, apziņai uz mirkli satumstot...

– Lūdzu, audzinātāja, vai man drīkst saldējumu? – Ineses vidžināšana izrauj no atceres dzelmes.

Mazā ir liela viltņiece. Rutas atbildi negaidīdama, viņa mēģina zem savas intereses karoga pulcēt atbalstītājus no malas:

– Kakls sāpēja jau pirms aizvakara... Jau pārsāpēja. Vai ne, Konijas Māri?

Bērna uztverē katram kaut kas pieder: rotaļmanta, suns vai kaķis, māja, saldumi. Arī cilvēku saskarsmē krustmeita saskata lietu attiecības un strikti atdevusi Māri manā valdīšanā. Bet tikai pirmajā brīdī tas šķiet jocīgi. Mēs abi neesam pāris tajā pakāpē, kad uzrunā par vīru un sievu. Māris nav man pielaulātais. Kas tad mūs saista? Iznāk, ka piederēšana. Ja vēl ņem vērā, ka Māris apmeties manā dzīvojamajā platībā, tad Inces definīcija ir visai pieņemama.

– Tu saki, pirms aizvakara? – Māris domīgi atkārtο. – Tad jau laikam tas bija pērn, ko? Hm, tad es vēl gāju skolā un nepratu braukt ar mašīnu...

Inese spurdz. Guvernantes šķībā seja nav mainījusi izteiksmi, bet varu galvot, ka viņas acīs ir siltums. Ruta nekad, arī Beatrises laikos, nav ļāvusies jūtu uzplūdiem un atzinusies, ka dievina šo mazo, spridzīgo radību ar izteiktas sievišķīgas šķelmības aizmetņiem. Taču no audzinātājas strāvo gandrīz ar roku taustāma mīlestība, vienmēr gatava glāstīt arī tos, pēc kuriem meitene izrāda vajadzību un kuri pret šo bērnu izturas ar sirsnību.

– Ir tikai viena lieta, Ines... – Māris turpina. – Pirmīt, kad atbraucām, es manīju gar jūsu mājas durvīm lodājam dažus vīrusus. Tādus mazmazi–ītiņus astainus kustonīšus. Vispār jau tie nav bīstami. Taču briesmīgi kāri uz saldējumu. Vai saproti domu gājienu?

Meitene klausās, elpu aizzurējusi, un es iedomājos, ka Mārim varbūt vajadzētu nevis labot zobus, bet rakstīt pasakas. Tad viņam vienu obligātu dienas daļu nenāktos slāpēt savu iztēli. Tā neierobežoti auļotu uz papīra, metot visfantastiskākās cilpas, un ārpus šīs nodarbes Māris neko neticamu nesacerētu.

– Redzi, ja tagad tu uzēdīsi saldējumu, bet tev kaklā paslēpies viens nejauši tur iekļuvis vīruss, tad viņš momentā piepūtīsies resns un sāks kasīties ar visām astoņpadsmit kājām.

– Un es atkal klepošu. – Bērns paloka tumšo galviņu, priedādamies par savu atjautību un vēl viena pasaules noslēpuma atklāšanu.

– Ļauj man ielūkoties tavā kaklā. – Māris saņem mazās zodiņu savā saujā. – Tad mēs zināsim pavisam droši, kā lietas sastāv. Tā, tā.. Vēl platāk... Njā... Kaut kas aizdomīgs tur ir gan, Ines. Neko konkrēti gan neapgalvošu, tomēr...

Meitenes acīs es redzu vilšanos. Saldējumu taču gribas, bet neviens nespiež no kāruma atsacīties, lēmuma pieņem-

šana atstāta pašas ziņā. Viņa brītiņu domā, prātīga un atbildības sasprindzināta. Tad acis atkal nebēdnīgi iespriekstas, un Inese saka:

– Jogurts nemaz nav sliktāks par saldējumu.

– Gluži manas domas, – Māris bilst tik dziļā nopietnībā, it kā piedalītos zinātniskā disputā, kur ik vārdu protokolē un atstāj nākamajām paaudzēm. – Zini, Ines, es brīnos, ka tu tik ātri nonāci pie šī secinājuma. Un vēl bez priekšā teikšanas.

Glaimu medus ir ļoti salds. Taču krustmeita pārbaudījumu iztur līdz galam un godīgi atzīstas:

– Par jogurtiem man izstāstīja audzinātāja.

Vēlāk mēs skatāmies Inces jaunās grāmatas. Viņa piedāvājas nospēlēt uz klavierēm nesen apgūto etīdi un izrāda arī citas aktivitātes, kas ļautu ilgāk kavēties atsvaidzinātā sabiedrībā. Un es jūtos vainīga, kad mums tomēr jāziņo par nepieciešamību atvadīties... Protams, šim bērnam netrūkst nenieka. Roberts meiteni ļoti mīl. Turklāt šīs jūtas apveltītas ar saprātu. Tomēr Inesīte ir un paliek bārene. To nav iespējams izmainīt.

Atkal jūtu sevī gruzdam daudzus mokošus jautājumus. Pagaidām bez atbildēm. Tāpēc skaļi nekas nav sakāms.

Kad ir pienācis nenovēršamais atvadišanās buču mirklis un es noliecos pie Ineses, viņa apkampj manu kaklu un, lūpas tieši ausij piespiedusi, čukst:

– Konij, vai dažreiz tu redzi manu māmiņu? Nevis tādu kā eņģelis, bet pavisam īstu?

Jautājums burtiski iebelž pa pieri, taču savaldos un atvaicāju:

– Tu domā, sapnī?

– Nuja. – Ince īsi nopūšas, bet šajā bērna izelpā ir tik milzīgs neizteiktu sāpju un ilgu mērs, ka man sažņaudzas kakls. – Protams, ka sapnī. Bet tas ir ļoti pa īstam, vai ne, Konij?

– Jā, Incīt.